

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПІДХІД*

©2019 БРЮХОВЕЦЬКА Н. Ю., БУЛЕЄВ І. П., ІВАНЕНКО Л. В.

УДК 336.64:658.14/.17
JEL: G30; O16

Брюховецька Н. Ю., Булеєв І. П., Іваненко Л. В. Модель управління фінансовим потенціалом підприємства: функціональний підхід

Метою дослідження є обґрунтування моделі управління фінансовим потенціалом підприємства за функціональним підходом, напрямів та механізмів її реалізації з урахуванням особливостей діяльності вітчизняних підприємств реального сектора економіки. Обґрунтовано актуальність модифікації моделі управління фінансовим потенціалом підприємства для забезпечення розвитку та відновлення виробничого потенціалу. Встановлено характер і напрямки взаємозв'язків між складовими економічного потенціалу підприємства згідно з функціональним підходом до його структуризації: фінансовим, виробничим, маркетинговим та операційним. Для забезпечення можливості урахування наявних і перспективних можливостей фінансування операційної та інвестиційної діяльності доведено доцільність визначення фінансового потенціалу підприємства як здатності фінансової служби підприємства створювати достатній обсяг ресурсів для забезпечення своєї операційної та інвестиційної діяльності за принципом їх збалансованості, ефективного використання. Визначено протиріччя у використанні поширеного методу інтегральних коефіцієнтів для оцінювання фінансового потенціалу підприємства, пов'язані із: неузгодженістю цілей зовнішніх і внутрішніх суб'єктів аналізу; відсутністю деталізації взаємозв'язків між активними та пасивними статтями звітності про фінансовий стан підприємства; складністю обґрунтування нормативних показників; недосконалістю та роз'єднаністю економічного та бухгалтерського підходів до управління фінансовими потенціалом і ресурсами підприємства. Обґрунтовано теоретичну модель управління фінансовим потенціалом підприємства, яка передбачає врахування факторів формування та використання потенціалу підприємства, а також структури потенціалу; визначає індикатори його використання та включає ієрархічні та мережеві моделі управління, методи управління й оцінювання потенціалу. Використання моделі сприятиме активізації всіх функціонально взаємопов'язаних складових економічного потенціалу підприємства.

Ключові слова: фінансовий потенціал підприємства, функціональний підхід у визначенні економічного потенціалу, управління фінансовим потенціалом, теоретична модель управління фінансовим потенціалом підприємства.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-8-129-135>

Рис.: 2. **Бібл.:** 8.

Брюховецька Наталя Юхимівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка відділу проблем економіки підприємств, Інститут економіки промисловості НАН України (вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна)

E-mail: Bryukhovetskaya@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6652-4523>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/C-4390-2018>

SPIN: <http://elibrary.ru/6478-6653>

Булеєв Іван Петрович – доктор економічних наук, професор, головний науковий співробітник відділу проблем економіки підприємств, Інститут економіки промисловості НАН України (вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна)

E-mail: Buleev.I.P@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7912-3649>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/C-4398-2018>

SPIN: <http://elibrary.ru/7600-3695>

Іваненко Лілія Вікторівна – кандидат економічних наук, науковий співробітник відділу проблем економіки підприємств, Інститут економіки промисловості НАН України (вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна)

E-mail: Ivanenko_L@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5348-2635>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/B-9124-2018>

УДК 336.64:658.14/.17
JEL: G30; O16

UDC 336.64:658.14/.17
JEL: G30; O16

Брюховецкая Н. Е., Булеев И. П., Иваненко Л. В. Модель управления финансовым потенциалом предприятия: функциональный подход

Целью исследования является обоснование модели управления финансовым потенциалом предприятия в соответствии с функциональным подходом, направлений и механизмов её реализации с учетом особенностей деятельности отечественных предприятий реального сектора экономики. Обоснована актуальность модификации модели управления финансовым потенциалом предприятия для обеспечения развития и восстановления производственного потенциала. Установлены характер и направления взаимосвязи между составляющими экономического потенциала предприятия в соответствии с функциональным подходом к его структуризации: финансовым, производственным, маркетинговым и операционным. Для обеспечения возможностей учета имеющихся и перспективных возможностей финансирования операционной и инвестиционной деятельности доказана целесообразность определения финансового потенциала предприятия как способности финансовой службы предприятия создавать достаточный объем ресурсов для обеспечения своей операционной и инвестиционной деятельности в соответствии с принципом их сба-

Bryukhovetskaya N. Ye., Buleev I. P., Ivanenko L. V. The Model of Management of Enterprise's Financial Potential: the Functional Approach

The study is aimed at substantiating the model of managing the financial potential of enterprise in accordance with the functional approach, directions and mechanisms for its implementation, taking into account peculiarities of the activities of domestic enterprises of the real sector of the economy. The relevance of modification of the model of management of the enterprise's financial potential in order to ensure development and restoration of production potential is substantiated. The nature and directions of the relationship between the components of the economic potential of enterprise in accordance with the functional approach to its structuring are determined as follows: financial, production, marketing, and operational. In order to ensure the accounting of the existing and prospective opportunities for financing the operation and investment activities, relevance of determination of the financial potential of enterprise as a capability of financial service of enterprise of creating sufficient amount of resources to ensure their operating and investment activities in accordance with the principle of their balance

лансированности, эффективного использования. Определены противоречия в использовании распространенного метода интегральных коэффициентов для оценивания финансового потенциала предприятия, связанные с: несогласованностью целей внешних и внутренних субъектов анализа; отсутствием детализации взаимосвязей между активными и пассивными статьями отчетности о финансовом состоянии предприятия; сложностью обоснования нормативных показателей; несовершенством и разобщенностью экономического и бухгалтерского подходов к управлению финансовым потенциалом и ресурсами предприятия. Обоснована теоретическая модель управления финансовым потенциалом предприятия, предусматривающая учет факторов формирования и использования потенциала предприятия, структуру потенциала; определены индикаторы его использования, иерархические и сетевые модели управления, методы управления и оценивания потенциала. Обосновано, что использование модели будет способствовать активизации всех функционально связанных между собой составляющих экономического потенциала предприятия.

Ключевые слова: финансовый потенциал предприятия, функциональный подход к определению экономического потенциала, управление финансовым потенциалом, теоретическая модель управления финансовым потенциалом предприятия.

Рис.: 2. Библ.: 8.

Брюховецкая Наталья Ефимовна – доктор экономических наук, профессор, заведующая отделом проблем экономики предприятий, Институт экономики промышленности НАН Украины (ул. Марии Капнист, 2, Киев, 03057, Украина) **E-mail:** Bryukhovetskaya@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6652-4523>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/C-4390-2018>

SPIN: <http://elibrary.ru/6478-6653>

Булеев Иван Петрович – доктор экономических наук, профессор, главный научный сотрудник отдела проблем экономики предприятий, Институт экономики промышленности НАН Украины (ул. Марии Капнист, 2, Киев, 03057, Украина) **E-mail:** Buleev.I.P@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7912-3649>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/C-4398-2018>

SPIN: <http://elibrary.ru/7600-3695>

Иваненко Лилия Викторовна – кандидат экономических наук, научный сотрудник отдела проблем экономики предприятий, Институт экономики промышленности НАН Украины (ул. Марии Капнист, 2, Киев, 03057, Украина) **E-mail:** Ivanenko_L@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5348-2635>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/B-9124-2018>

and effective use is proved. Contradictions in the use of the common method of integrated coefficients to assess the financial potential of enterprise are defined, related to: inconsistency of the goals of external and internal subjects of analysis; lack of detail between active and passive articles of reporting on the financial condition of enterprise; difficulty of substantiating the regulatory indicators; imperfection and disunity of the economic and accounting approaches to managing the enterprise's financial potential and resources. The theoretical model of managing the financial potential of enterprise is substantiated, which includes taking into account the factors of the formation and use of the enterprise's potential, the structure of potential; indicators of its use, hierarchical and network management models, methods of management and potential assessment. It is substantiated that the use of the model will help to activate all functionally interrelated components of the economic potential of enterprise.

Keywords: financial potential of enterprise, functional approach to determining the economic potential, management of financial potential, theoretical model of managing the financial potential of enterprise.

Fig.: 2. Bibl.: 8.

Bryukhovetskaya Nataliya Ye. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of Department of Problems of Enterprise Economics, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (2 Marii Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: Bryukhovetskaya@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6652-4523>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/C-4390-2018>

SPIN: <http://elibrary.ru/6478-6653>

Buleev Ivan P. – D. Sc. (Economics), Professor, Chief Researcher of the Department of Problems of Enterprise Economics, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (2 Marii Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: Buleev.I.P@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7912-3649>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/C-4398-2018>

SPIN: <http://elibrary.ru/7600-3695>

Ivanenko Lilia V. – PhD (Economics), Researcher of the Department of Problems of Enterprise Economics, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (2 Marii Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: Ivanenko_L@nas.gov.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5348-2635>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/rid/B-9124-2018>

Формування та забезпечення ефективного використання фінансового потенціалу є основою для інвестиційного розвитку підприємств, економічного та фінансового добробуту домогосподарств, об'єднаних територіальних громад, держави в цілому.

Фінансування інвестицій підприємствами промисловості в Україні здійснюється переважно за рахунок власних коштів. У 2018 р. у структурі джерел фінансування капітальних інвестицій у добувній промисловості 98,9% становили власні кошти підприємств, у переробній – 94,31%¹. Низький рівень рентабельності операційної діяльності підприємств, 7% у 2019 р. у цілому по промисловості², а також відсутність тенденцій до її стійкого зростання не сприяють збільшенню інвестицій у виробництво за рахунок власних джерел. Нереально також залучення банків-

ських кредитів, які є короткостроковими, а відсотки за кредити перевищують 25% на рік. Промислові підприємства України мають потребу фізичного оновлення та модернізації на інноваційній основі. Ступінь зношення основних засобів перевищує 50% у видобувній промисловості, 60% у переробній. В окремих галузях переробної промисловості, наприклад на підприємствах із виробництва виробів із деревини, паперу та в поліграфічній діяльності, ступінь зносу основних засобів становить близько 90%³, загалом у машинобудуванні та вугільній промисловості – близько 100%.

¹ Тут і далі дані Державної служби статистики України URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ibd/kindj_ek/arch_kindj_ek.htm

² URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/fin/rodp/rodp_pr/rodp_pr_u/rodp_pr_119_u.htm

³ Дані Державної служби статистики України за 2017–2018 рр. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ibd/osn_zas_u/arch_osn_zas.htm

* Виконано в рамках НДР ІЕП НАН України "Стимулювання інтелектуалізації підприємств реального сектора економіки" (2018–2021 рр., номер держреєстрації 0118U004441).

В умовах нестачі власних коштів, практичної неможливості доступу до зовнішніх джерел фінансування забезпечення оперативної діяльності, розвитку суб'єктів господарювання (СГ) відновлення виробничого потенціалу підприємств потребує модифікації моделі управління фінансовим потенціалом підприємств і націленості на розвиток. Тому наукове обґрунтування ефективного формування фінансового потенціалу промислових підприємств, механізмів його реалізації є актуальним.

У науковій і науково-практичній літературі представлено значну кількість публікацій з питань фінансового потенціалу: його ідентифікації та структуризації, формування та ефективного використання. Це роботи вітчизняних і зарубіжних учених, серед яких можна особливо відзначити праці Т. Н. Толстих, О. М. Уланової [7], Ю. С. Валєєвої, Н. С. Ісаєвої [2], Н. Ю. Брюховецької, І. П. Булеєва [1], О. В. Нагорнюк [5], В. Я. Заруби, А. В. Потрашкової [4] та інших. Але при цьому дискусійними залишаються питання теоретичного обґрунтування моделей управління й оцінювання фінансового потенціалу та їх адаптації до змін.

Мета статті – на основі аналізу теоретичних напрацювань та практики діяльності вітчизняних підприємств обґрунтувати модель управління фінансовим потенціалом підприємства за функціональним підходом, напрями та механізми її реалізації.

У науковій літературі економічний потенціал підприємства в цілому визначається найчастіше як «засоби, запаси та джерела, які є в наявності та можуть бути мобілізовані для досягнення визначеної мети, виконання виробничої програми та розв'язання існуючих проблем» [5, с. 38]. Ключовим у цьому визначенні є можливість цілеспрямованого використання ресурсів для розвитку, а не лише їх акумулювання.

Поширеним підходом до визначення поняття «економічний потенціал підприємства» є ресурсний підхід, у складі якого виділяють ресурсно-цільовий. Відповідно до ресурсного підходу класифікують ресурси: матеріальні, інтелектуальні, ринкові, виробничі, інвестиційні, інформаційні, фінансові, тощо. Відмінністю ресурсно-цільового підходу до визначення економічного потенціалу є орієнтація на досягнення цілей у використанні ресурсів.

Однак забезпечення ефективного розвитку підприємства вимагає управління економічним потенціалом підприємства як економічною системою, що потребує реалізації функцій управління не лише стосовно окремих елементів цієї системи, а й урахування взаємозв'язків між окремими елементами, актуалізації взаємовпливу та синхронності розвитку. Вирішити такі завдання, встановити напрямки, характер, тісноту взаємозв'язків дозволяє функціональний підхід, яким визначаються принципи формування й ефективного використання його елементів, причини і на-

слідки змін інших складових. Застосування функціонального підходу базується на комплексному вивченні основних функцій (якостей, властивостей) окремих його елементів, узгоджене використання яких сприяє досягненню цілей підприємства. Структуризація економічного потенціалу згідно з функціональним підходом (рис. 1) передбачає виокремлення в його складі виробничого, операційного, маркетингового та фінансового потенціалів.

Відомо, що підприємства з високим виробничим і операційним потенціалом спроможні повніше задовольняти попит на свою продукцію з боку споживачів, підвищуючи рівень конкурентоспроможності підприємств, збільшуючи ефективність здійснюваних маркетингових заходів, тим самим забезпечуючи отримання підприємством прибутків, обумовлюючи зростання фінансового потенціалу підприємства, надаючи можливість більш ефективно використовувати наявні власні фінансові ресурси та полегшуючи доступ до зовнішніх джерел фінансування розвитку. Це дає можливість фінансування ефективних інвестиційних проектів, націлених на оновлення та модернізацію на інноваційній основі виробничої бази, сприяє зростанню виробничого та операційного потенціалів цих підприємств.

Наявність «слабкої ланки» у функціональній структурі економічного потенціалу підприємства веде до його поступового згорання: на підприємствах скорочуються обсяги виробництва та реалізації, знижується рентабельність діяльності та ефективність використання матеріально-енергетичних і трудових ресурсів. Доступ до джерел фінансування стає все більш обмеженим, знижуючи інвестиційні можливості підприємства. Проблема ускладнюється тим, що в результаті системної соціально-економічної кризи падає купівельна спроможність населення, а внутрішній ринок згортається.

Тому фінансовий потенціал підприємства має бути достатнім для забезпечення поточної діяльності та розвитку СГ. Реалізація інвестиційних проектів, націлених на оновлення та модернізацію виробничої бази, розширення внутрішнього ринку збуту, виходу на нові ринки збуту продукції значною мірою залежить від обсягів фінансового потенціалу підприємства. У зв'язку із цим викладене на рис. 1 визначення фінансового потенціалу розширено, його фінансова поточна діяльність доповнена фінансуванням проектів та програм розвитку.

Застосовуючи функціональний підхід до структуризації економічного потенціалу підприємства, **під фінансовим потенціалом підприємства слід розуміти здатність фінансової служби підприємства створювати достатній обсяг ресурсів для забезпечення своєї операційної та інвестиційної діяльності за принципом їх збалансованості, ефективного використання.** Це дозволяє враховувати

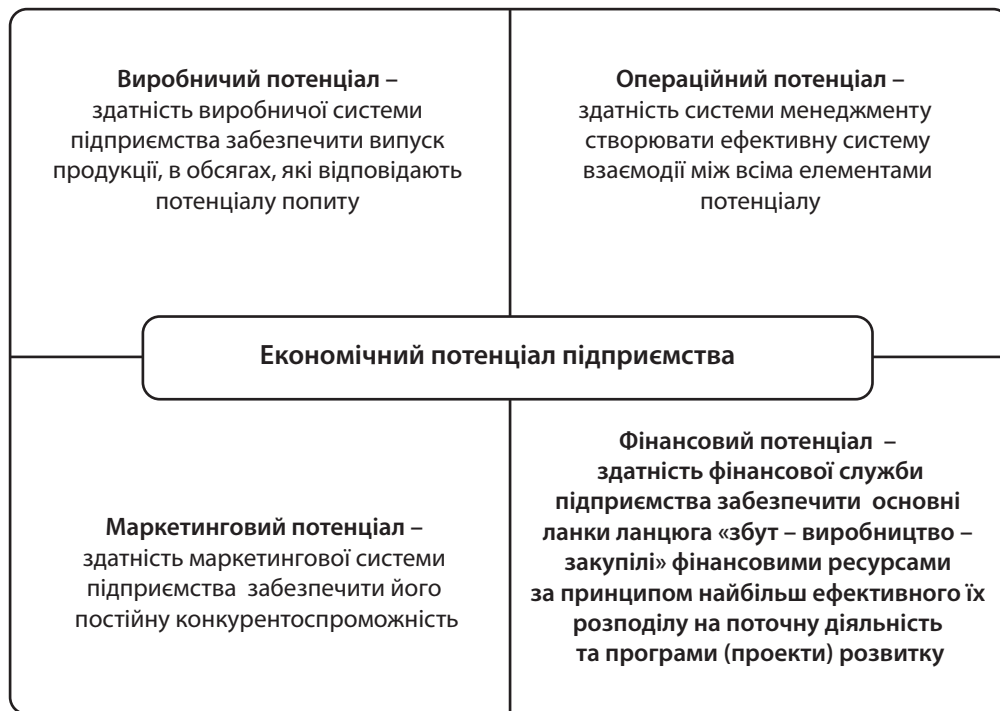

Рис. 1. Функціональна структура економічного потенціалу підприємства

Джерело: складено авторами за [8, с. 173].

можливість забезпечення інвестиційного розвитку підприємств реального сектора економіки. Теоретичну модель управління фінансовим потенціалом підприємства відповідно до функціонального підходу структуризації економічного потенціалу підприємства наведено на рис. 2.

Підприємство як економічно самостійний суб'єкт постійно взаємодіє зі споживачами продукції та послуг, постачальниками обладнання та матеріальних ресурсів, підрядними організаціями, фінансовими установами, акціонерами, державою тощо.

Максимізація прибутку, забезпечення інвестиційної привабливості, оптимізація структури капіталу, забезпечення фінансової стійкості є індикаторами ефективності використання фінансового потенціалу підприємства. Основними факторами формування його є: достатність обсягів фінансових ресурсів, раціональна структура їх залучення та розподілу, ефективність фінансового менеджменту, суттєве значення зовнішнього середовища при пасивному керівництві, внутрішні можливості розвитку виробничого, операційного та маркетингового потенціалів, пошук, формування та використання стратегічних переваг підприємства.

Джерелом інформації для моніторингу фінансового потенціалу підприємства є його бухгалтерська звітність. Відомості, що в ній містяться, надають можливість оцінити фінансовий потенціал шляхом визначення сукупного капіталу, прогнозу його зміни, встановлення ймовірності банкрутства та виявлення

резервів підвищення результативності роботи підприємства.

Розрахунок показників аналізу фінансового стану та потенціалу підприємства здійснюється, як це було зазначено вище, на підставі даних фінансової звітності підприємства і є, по суті, її інтерпретацією. Методологія фінансового аналізу, зазначає Н. А. Данилова [3], «імпортована» в Україну, як і до інших країн пострадянського простору, разом із методологією фінансового менеджменту наприкінці ХХ сторіччя в період переходу від планової до ринкової моделі господарювання. У цей період управлінська система підприємств зазнала значних трансформацій, змінилася і бухгалтерська (фінансова) звітність. Спроби її інтерпретації на основі коефіцієнтного аналізу, підґрунтям методології якого стали західні аналоги, без глибокого розуміння моделі фінансового менеджменту призводять до методологічних протиріч, серед яких можна виділити такі:

- ✦ *неузгодженість між окремими статтями активу та пасиву балансу підприємства:* оскільки основним джерелом інформації для аналізу є бухгалтерський баланс підприємства, виникає проблема узгодженості між окремими статтями активу та пасиву. В бухгалтерському балансі взаємозв'язок простежується лише за його підсумком. У які саме активи вкладено власний капітал і на які цілі витрачено позикові кошти, – інформації про такий розподіл баланс не містить. Тому розрахунки коефіцієнтів, які передбачають спів-

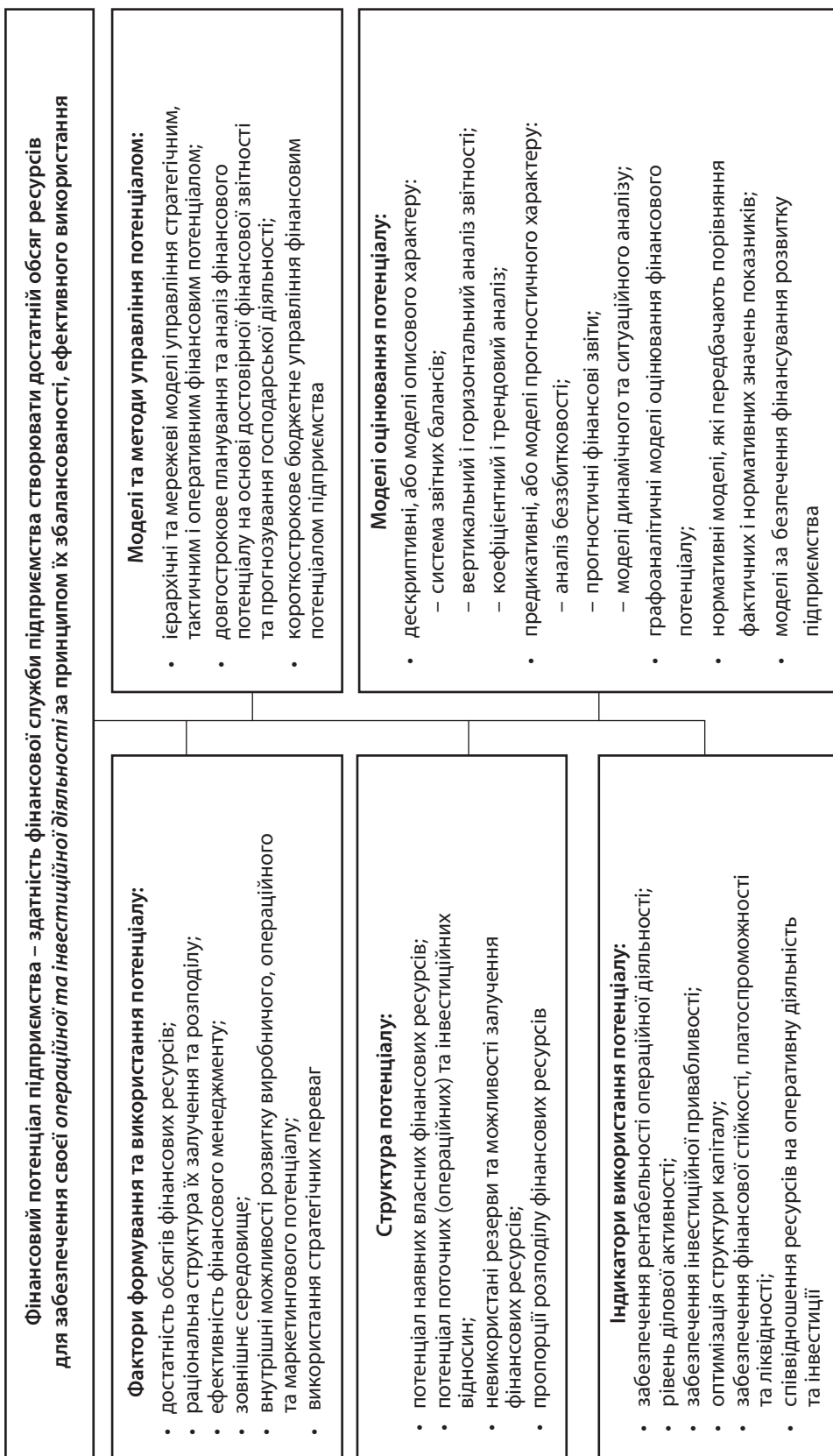

Рис. 2. Теоретична модель управління фінансовим потенціалом підприємства

Джерело: авторська розробка.

- віднесення окремих статей балансу, на кшталт коефіцієнта маневреності капіталу, мають бути доповнені окремими аналітичними розрахунками, що дозволять врахувати специфіку структури капіталу підприємства з урахуванням його галузі його діяльності;
- ✦ *обмеження методики коефіцієнтного аналізу фінансового стану підприємства*: коефіцієнтний аналіз, який вважається одним із найбільш поширених у практиці аналізу фінансового стану підприємства, поряд із його арифметичною простотою має обмеження в економічній інтерпретації його результатів відповідно до цілей користувачів інформації. Така обмеженість пов'язана із: множинністю пропонованих наборів коефіцієнтів; складністю обґрунтованого нормування показників; відсутністю чітких механізмів інтерпретації значень показників і отримання підсумкових висновків та рекомендацій [6, с. 365].
 - ✦ *складність економічної інтерпретації результатів вертикального аналізу*: галузева специфіка діяльності та відмінності в технологічних процесах відображається на структурі активів і зобов'язань підприємства, у зв'язку із чим сумнівною є інтерпретація результатів вертикального аналізу балансу підприємства (звіту про фінансовий стан) з використанням нормативних (еталонних) показників;
 - ✦ *невідповідність економічного та бухгалтерського поглядів на капітал*: алгоритми розрахунків включають такі показники, як «капітал», «власний капітал». В економічній теорії під капіталом розуміється загальна вартість активів за вирахуванням зобов'язань підприємства. Цей показник у бухгалтерському балансі відповідає сумі чистих активів, або власного капіталу підприємства [3, с. 3];
 - ✦ *конфлікт цілей оцінювання окремих складових фінансового стану та потенціалу*: прикладом цього могут стати порівняння цілей і нормативів оцінювання фінансової стійкості, ліквідності, з одного боку, та ділової активності підприємства, з іншого. Наявність позитивних коштів знижує фінансову стійкість підприємства, про що свідчать коефіцієнти автономії, фінансової залежності та інші. Водночас їх наявність надає змогу для збільшення обсягів діяльності, освоєння нових видів діяльності та нових ринків. А це, своєю чергою, створює передумови для зростання ділової активності та рентабельності діяльності підприємства [3, с. 3]. Пошук певних компромісних точок, що часто зводиться до балансування дохідності й ризиків, є однією з ключових задач фінансового менеджменту.

ВИСНОВКИ

За результатами дослідження можна зробити такі висновки:

- ✦ для забезпечення врахування потенціалу інвестиційного розвитку підприємств реального сектора економіки в процесі оцінювання їх фінансового потенціалу слід враховувати наявні та перспективні можливості фінансування операційної й інвестиційної діяльності. Застосовуючи функціональний підхід до структуризації економічного потенціалу підприємства, фінансовий потенціал доцільно визначати як здатність фінансової служби підприємства створювати достатній обсяг ресурсів для забезпечення своєї операційної та інвестиційної діяльності за принципом їх збалансованості, ефективного використання;
- ✦ існують глибокі протиріччя у використанні поширеного методу інтегральних коефіцієнтів для оцінювання фінансового потенціалу підприємства, пов'язані з неузгодженістю цілей зовнішніх і внутрішніх суб'єктів аналізу, відсутністю деталізації взаємозв'язків між активними та пасивними статтями звітності про фінансовий стан підприємств, складністю обґрунтування нормативних показників, недосконалістю та роз'єднаністю економічного та бухгалтерського підходів до управління фінансовими потенціалом та ресурсами підприємства;
- ✦ на основі застосування функціонального підходу до структуризації економічного потенціалу обґрунтовано теоретичну модель управління фінансовим потенціалом підприємства. Модель передбачає урахування факторів формування та використання потенціалу підприємства для забезпечення його поточної та інвестиційної діяльності; враховує структуру потенціалу підприємства з виокремленням потенціалу поточних (операційних) та інвестиційних відносин; визначає індикатори використання потенціалу з урахуванням досягнення цілей розвитку підприємства; включає ієрархічні та мережеві моделі управління стратегічним, тактичним і оперативним потенціалом підприємства, а також методи управління й оцінювання потенціалу. Використання моделі управління фінансовим потенціалом підприємства сприяє активізації всіх складових економічного потенціалу підприємства.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку полягають у подальшій апробації обґрунтованої моделі управління фінансовим потенціалом підприємства та її імплементації в практику діяльності підприємств реального сектора економіки в умовах стагнації економіки та згортання внутрішніх ринків. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Брюховецька Н. Ю., Булеєв І. П. Ресурси і механізми інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств України. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 1. С. 11–25.

2. Валеева Ю. С., Исаева Н. С. Диагностика производственно-финансового потенциала промышленного предприятия. *Экономический анализ: теория и практика*. 2007. № 1. С. 48–54.

3. Данилова Н. Л. Сущность и проблемы анализа финансовой устойчивости коммерческого предприятия. *Концепт*. 2014. № 02. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/suschnost-i-problemy-analiza-finansovoy-ustoychivosti-kommercheskogo-predpriyatiya>

4. Заруба В. Я., Потрашкова Л. В. Моделирование управления финансовым потенциалом предприятия. *Проблемы экономики*. 2012. № 12. С. 33–37.

5. Нагорнюк О. В. Щодо сутності фінансового потенціалу підприємства. *Бізнес Інформ*. 2017. № 10. С. 37–43.

6. Сорока Й. Й. Зарубіжний досвід оцінювання фінансового стану підприємств у сучасних умовах господарювання. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2015. Вип. 2. С. 363–367.

7. Толстых Т. Н., Уланова Е. М. Проблемы оценки экономического потенциала предприятия: финансовый потенциал. *Вопросы оценки*. 2004. № 4. С. 18–22.

8. Яцух О. О., Захарова Н. О. Фінансовий стан підприємства та методи його оцінки. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія «Економіка і управління»*. 2018. Т. 29. № 3. С. 173–180.

REFERENCES

Briukhovetska, N. Yu., and Bulieiev, I. P. "Resursy i mekhanizmy innovatsiino-investytsiinoho rozvytku promyslovykh

pidpriemstv Ukrainy" [Resources and mechanisms of innovation and investment development of industrial enterprises of Ukraine]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, no. 1 (2019): 11-25.

Danilova, N. L. "Sushchnost i problemy analiza finansovoy ustoychivosti kommercheskogo predpriyatiya" [The essence and problems of the analysis of financial stability of a commercial enterprise]. *Kontsept*. 2014. <https://cyberleninka.ru/article/v/suschnost-i-problemy-analiza-finansovoy-ustoychivosti-kommercheskogo-predpriyatiya>

Nahorniuk, O. V. "Shchodo sutnosti finansovoho potentsialu pidpriemstva" [About the essence of the financial potential of the enterprise]. *Biznes Inform*, no. 10 (2017): 37-43.

Soroka, I. I. "Zarubizhnyi dosvid otsiniuvannia finansovoho stanu pidpriemstv u suchasnykh umovakh hospodariuvannia" [Foreign experience in assessing the financial condition of enterprises in modern economic conditions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriiia «Ekononika»*, no. 2 (2015): 363-367.

Tolstykh, T. N., and Ulanova, Ye. M. "Problemy otsenki ekonomicheskogo potentsiala predpriyatiya: finansovyy potentsial" [Problems of assessing the economic potential of an enterprise: financial potential]. *Voprosy otsenki* (2004): 4-18.

Valeyeva, Yu. S., and Isayeva, N. S. "Dyagnostika proizvodstvenno-finansovogo potentsiala promyshlennogo predpriyatiya" [Diagnostics of the production and financial potential of an industrial enterprise]. *Ekononicheskiy analiz: teoriya i praktika* (2007): 1-48.

Yatsukh, O. O., and Zakharova, N. O. "Finansovyi stan pidpriemstva ta metody yoho otsinky" [Financial status of the enterprise and methods of its evaluation]. *Vcheni zapysky TNU im. V. I. Vernadskoho. Seriiia «Ekononika i upravlinnia»*, vol. 29, no. 3 (2018): 173-180.

Zaruba, V. Ya., and Potrashkova, L. V. "Modelirovaniye upravleniya finansovym potentsialom predpriyatiya" [Modeling the management of the financial potential of the enterprise]. *Problemy ekonomiky*, no. 12 (2012): 33-37.